

MUNI
MED

Psychofarmaka

Petra Amchová

Psychofarmaka

- léčiva, jejichž hlavním účinkem je změna psychického stavu a ovlivnění psychických funkcí (strach, nálada, úroveň bdění)

Neurotransmitery

a) Aminy

- katecholaminy (**dopamin, noradrenalin**)
- indolaminy (**serotonin, melatonin**)
- **acetylcholin**

b) Aminokyseliny (**glutamát, glycin, GABA**)

Klasifikace dle ATC

- Antipsychotika
- Antidepresiva
- Anxiolytika
- Hypnosedativa
- Kognitiva

Antidepressiva

Deprese

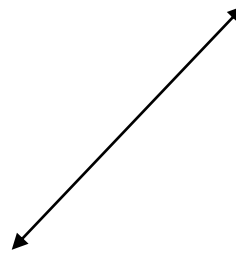
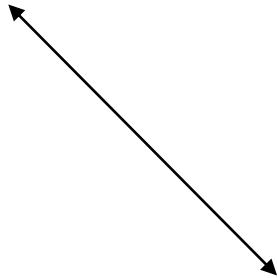
- jedna z nejčastějších psychiatrických poruch s různou mírou závažnosti
- emoční symptomy: apatie, pesimismus, nízké sebevědomí, anhedonie
- biologické symptomy: poruchy spánku, ztráta chuti k jídlu, poruchy libida
- unipolární/bipolární
- teorie vzniku deprese

Teorie vzniku deprese

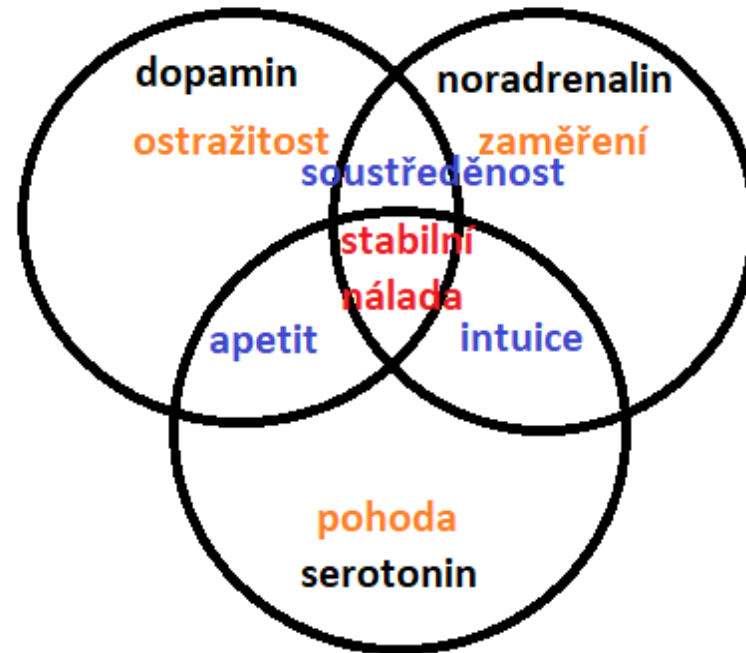
Neurochemická
Neurotransmitery
Postreceptorové procesy

Biologická
genetika
stres
biorytmy

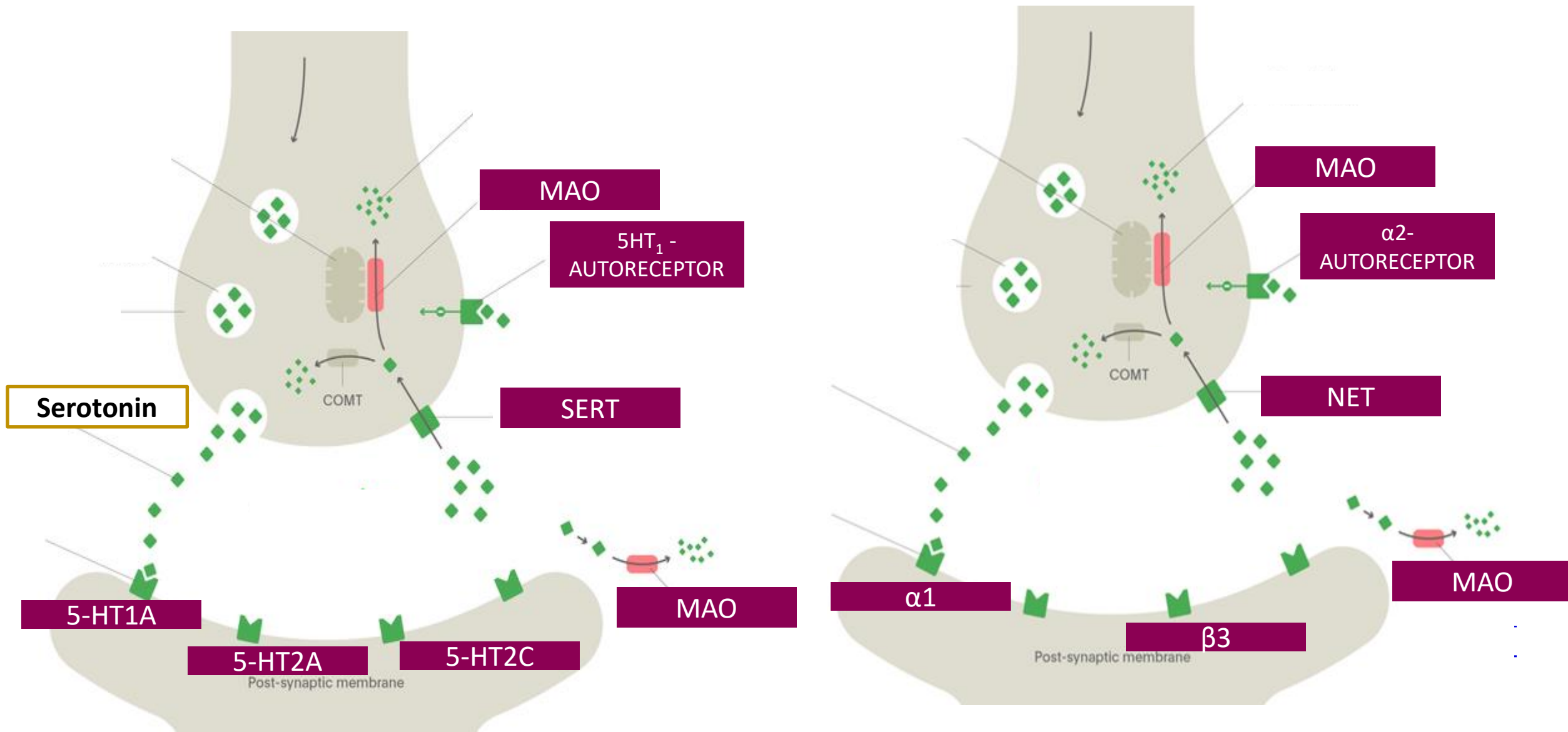
Imunoendokrinní
HPA axis
imunita

Monoaminová teorie vzniku deprese

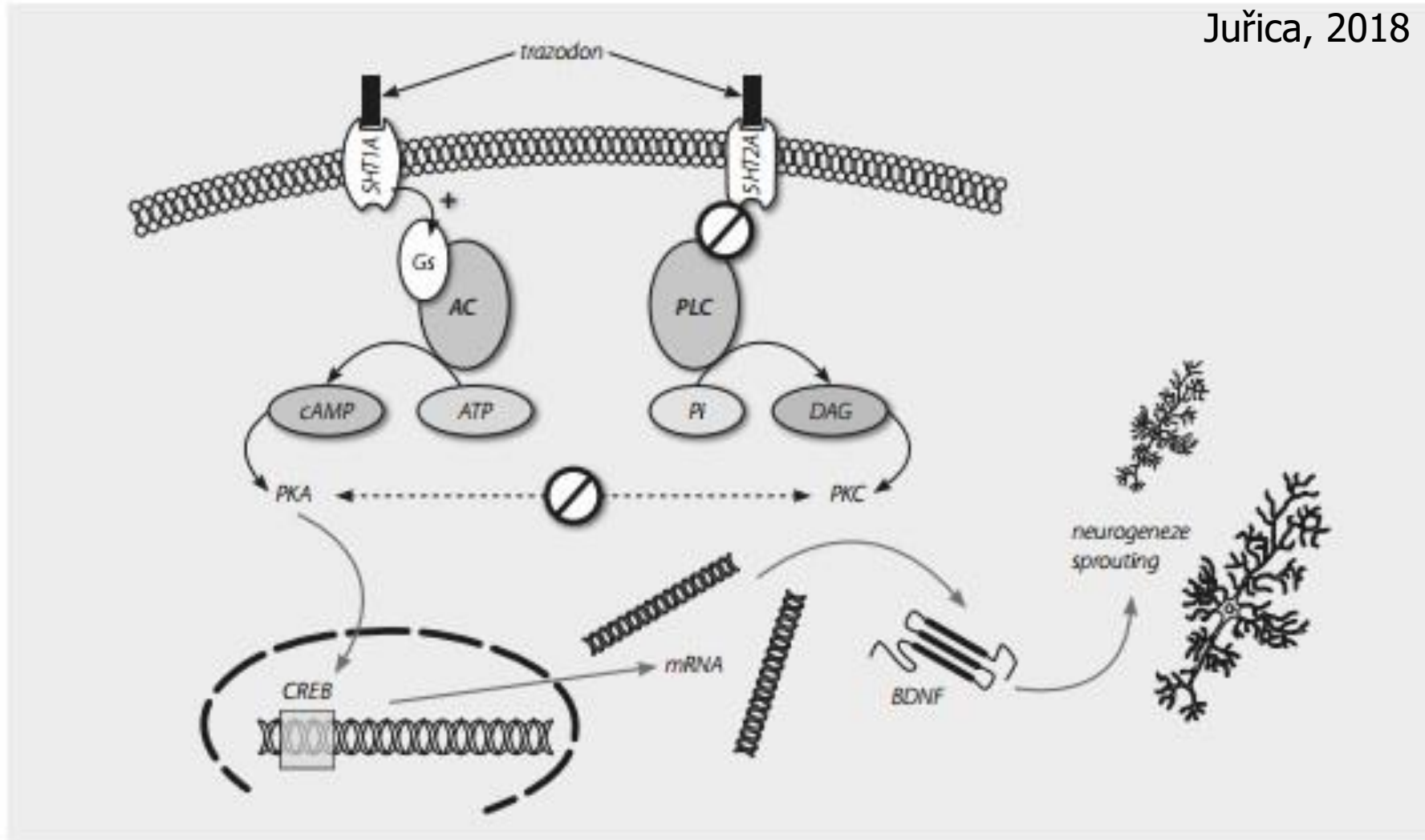
Monoaminová teorie vzniku deprese

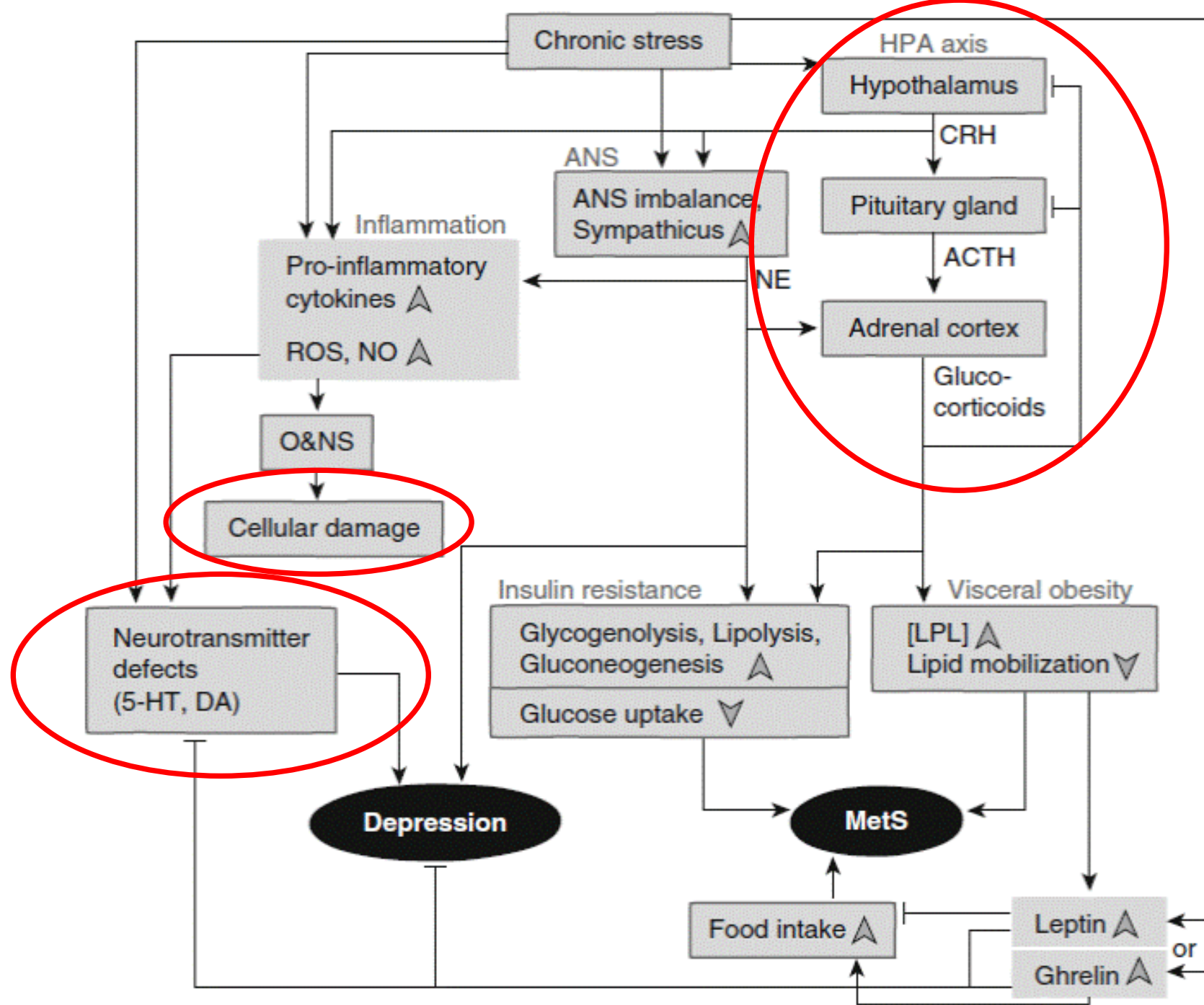
Neuroplastická teorie

Juřica, 2018

Obr. 1. Cross-talk mezi receptory 5HT1A a 5HT2A při regulaci genové exprese neurotrofinů; volně dle^{14,21}

Pozn.: AC – adenylycykláza, PLC – fosfolipáza C, PKC – proteinkináza C, PKA – proteinkináza A, cAMP – cyklický adenosinmonofosfát, PI – anorganický fosfát, DAG – diacylglycerol, CREB – cAMP response element-binding protein, BDNF – Brain-derived neurotrophic factor.

Biologická teorie

Genetika: polymorfismus genu pro serotoninový transportér

Cirkadiánní rytmy

Mechanismus účinku antidepresiv

– většina AD zvyšuje aktivitu **serotoninu** nebo **noradrenalinu**

Obecné mechanismy účinku antidepresiv:

- inhibice MAO (selektivní MAO A/ neselektivní)
- inhibice reuptaku (SERT, NAT, DAT)
- desenzitizace/antagonizace presynaptických autoreceptorů (5-HT_{1} , α_{2})

zvýšení aktivity
5-HT a/nebo NA

- agonismus na 5-HT_{1A}
  - antagonismus na 5-HT_{2A}
- zvýšení aktivity
BDNF

Antidepresiva

Tricyklická AD (TCA) - amitriptylin

- řada nežádoucích účinků
- zejména u farmakorezistentní deprese

Selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu (SSRI)

- citalopram, fluoxetin, sertralin

- nejčastěji předepisovaná skupina AD, riziko interakcí

Antidepressiva

SNRI – inhibitor SERT, NAT- venlafaxin

NDRI - inhibitor NAT, DAT – bupropion

NARI – inhibitor NAT- reboxetin

SARI –antagonista 5HT_{2A},_{2C5}, inhibitor SERT- trazodon

NASSA – noradrenergic and specific serotonergic AD-mirtazapin

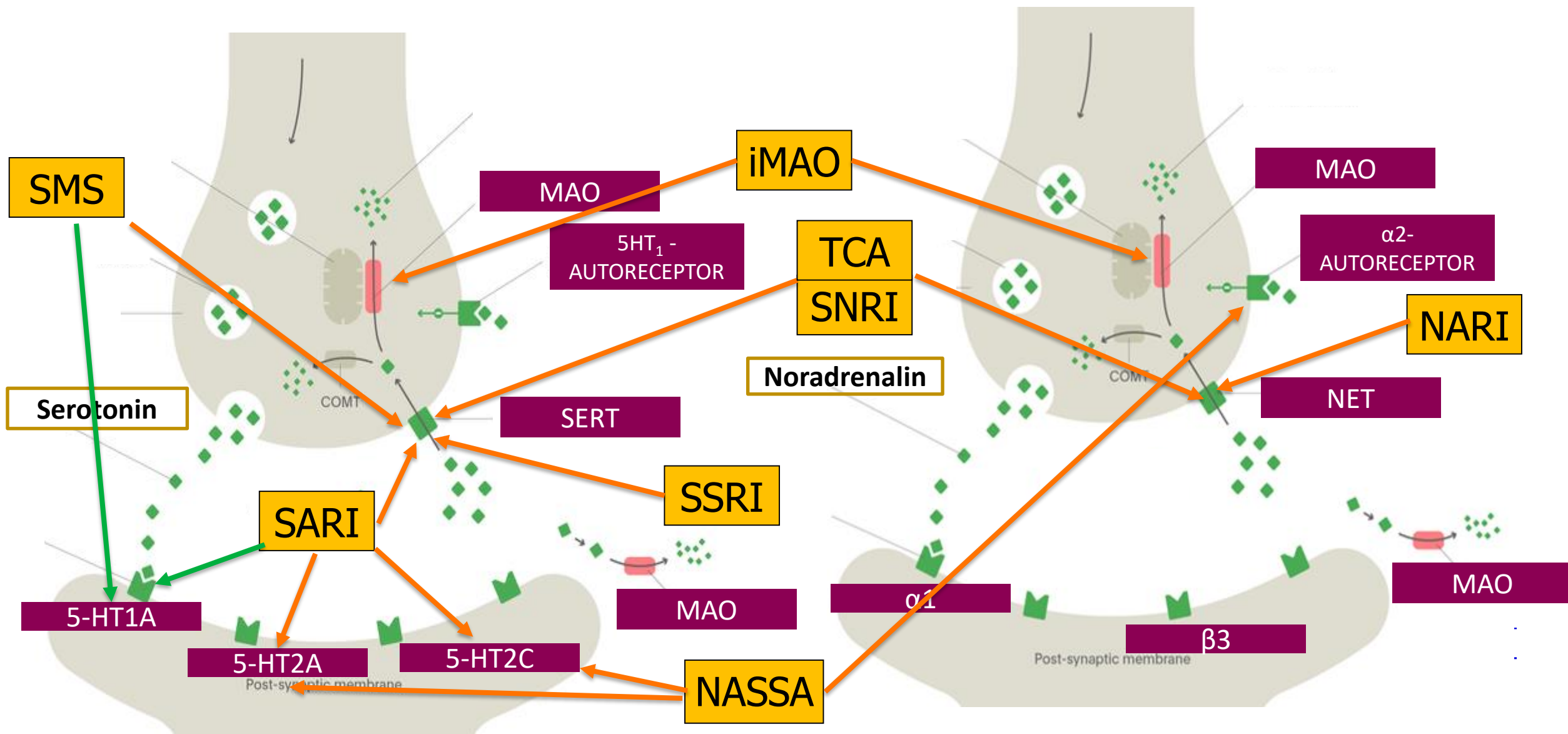
SMS – stimulátor a modulátor serotoninu - vortioxetin

MASSA – agonista M₁,M₂ - agomelatin

Inhibitory MAO - moclobemid

Esketamin – antag. NMDA

Mechanismus účinku antidepresiv

Antidepresivní nefarmakologické přístupy

- psychoterapie
- terapie pohybem
- spánková deprivace
- fototerapie
- ECT
- rTMS
- DBS

Antipsychotika

Schizofrenie

- multifaktoriální onemocnění s genetickou predispozicí
- pozitivní symptomy: halucinace, bludy, agrese
- negativní symptomy: apatie, anhedonie, citová oploštělost

Antipsychotika

– antagonisté dopaminergních D₂ receptorů

klasická (1. generace) – haloperidol, chlorpromazin

atypická (2. generace) – klozapin, amisulprid, aripiprazol

NÚ: extrapyramidové symptomy, hyperprolaktinémie

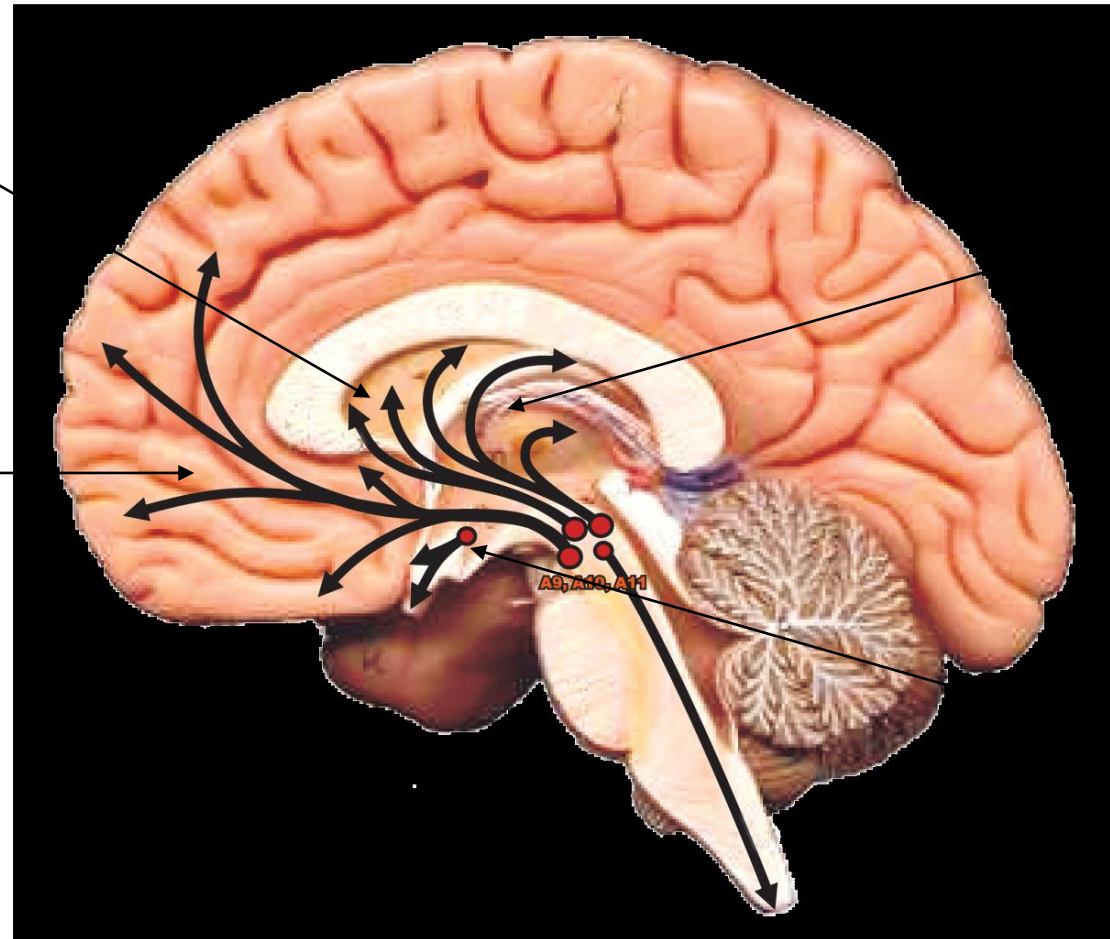
DOPAMINERGNI DRÁHY

Mezolimbická

Hyperaktivita:
pozitivní příznaky

Mezokortikální

Hypoaktivita:
negativní, kognice

Nigrostriatální

Blokáda: EPS

Tuberoinfundibulární

Blokáda: hyperprolaktémie

Antipsychotika

Další indikace:

- bipolární porucha
- Tourettův sy
- zvracení

Anxiolytika

Anxieta

- fobie, panické poruchy, PTSD, OCD, generalizovaná úzkostná porucha
- často spojená s depresí

Anxiolytika

- Benzodiazepiny – midazolam, bromazepam, diazepam
– vazba na GABA_A receptor
- SSRI
- buspiron - inhibuje aktivitu serotoninergních neuronů

Hypnotika/sedativa

- Hypnotika: navození spánku
- Sedativa: zklidnění

Hypnosedativa

- benzodiazepiny – midazolam
- „Z“ látky – zolpidem, zopiklon
- Agonisté melatoninových receptorů - melatonin
- Antagonisté orexinových receptorů - suvorexant
- fytofarmaka

Kognitiva

- pro terapii demence

Inhibitory acetylcholinesterázy

- donepezil, rivastigmin

NMDA antagonistá

- memantin

Mentální anorexie a bulimie

- olanzapin
- fluoxetin

Slibná léčiva:

- Topiramát
- Ondansetron
- Antag.orexin.rc.
- H3 antagonisté
- B3 agonisté

Neúčinná léčiva:

- Karbamazepin
- Fenytoin
- L-tryptofan
- Naltrexon
- Lithium
- Bupropion

Děkuji za pozornost